

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ćwiczenie nr 9

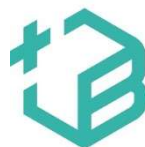
Medyczne bazy danych w zasobach sieciowych – wyszukiwanie informacji

**POLITECHNIKA
BYDGOSKA**
im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich

**POLITECHNIKA
BYDGOSKA**
Wydział Technologii
i Inżynierii Chemicznej

**POLITECHNIKA
BYDGOSKA**
Wydział Medyczny

PRACOWNIA KOMPUTEROWA

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Wstęp

Medyczne bazy danych umożliwiają szybki dostęp do najnowszych badań, publikacji naukowych oraz szczegółowych danych dotyczących chorób, leków i procedur medycznych. Warto korzystać z takich platform jak PubMed, Cochrane Library czy Embase, które gwarantują dostęp do wiarygodnych źródeł. Dodatkowo, podczas poszukiwań informacji w Internecie, pomocne może być zastosowanie wyszukiwarki Google z odpowiednimi operatorami i znakami specjalnymi, które pozwalają zawęzić wyniki wyszukiwania.

Kluczem do efektywnego wyszukiwania jest znajomość unikalnych możliwości danej platformy oraz korzystanie z dokumentacji dostępnej w sekcji pomocy każdej bazy. Warto eksperymentować z różnymi operatorami i narzędziami, aby uzyskać precyzyjne wyniki.

Większość dostępnych wyników badań są już opracowanymi/przetworzonymi wynikami np. badań klinicznych. Jeśli interesują nas surowe dane to możemy skorzystać z różnych statystycznych baz danych. Większość surowych danych są dostępne za pośrednictwem autorów publikacji lub sponsorów i trzeba o nie do nich wystąpić „request from author/sponsor”.

1. Wyszukiwanie informacji w przeglądarce Google

Wykorzystanie specjalnych znaków i operatorów podczas wyszukiwania w Google może znacznie ułatwić proces znajdowania konkretnych informacji.

Najważniejsze operatory, które warto używać:

1. Cudzysłów (" ")

- Użycie cudzysłówów pozwala na wyszukiwanie dokładnych fraz.
- Przykład: Wpisując „cukrzyca typu 2”, Google wyświetli wyniki zawierające dokładnie tę frazę.

2. Operator AND

- Użycie słowa „AND” łączy dwa lub więcej słów kluczowych i wymaga, aby oba były obecne w wynikach.
- Przykład: „cukrzyca AND dieta” wyświetli strony, które zawierają obie te frazy.

3. Operator OR

- Użycie słowa „OR” pozwala na wyszukiwanie informacji, które mogą zawierać jedno lub drugie słowo kluczowe.
- Przykład: „cukrzyca OR hiperglikemia” zwróci wyniki zawierające przynajmniej jedną z tych fraz.

4. Operator NOT

- Użycie słowa „NOT” wyklucza określone słowa z wyników wyszukiwania. Zamiennikiem NOT jest minus -
- Przykład: „cukrzyca NOT typu 1” pomoże znaleźć informacje o cukrzycy typu 2, eliminując wyniki dotyczące typu 1.

5. Asterisk (*)

- Asterisk działa jako symbol wieloznaczny, który zastępuje dowolne słowo lub frazę.
- Przykład: „diet* na cukrzycę” zwróci wyniki z wyrazami zaczynającymi się od „diet”, np. „dieta”, „diety”, „dietetyka”.

6. Wyszukiwanie w określonym zakresie (..)

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

- Dwie kropki „..” mogą być użyte do przeszukiwania wyników w określonym zakresie liczbowym.
- Przykład: „ciśnienie krwi 120..130” znajdzie informacje związane z wartościami ciśnienia krwi w tym zakresie.

7. Szukaj w określonej stronie

- Użycie operatora „site:” pozwala na przeszukiwanie tylko jednej konkretnej strony internetowej.
- Przykład: „cukrzyca site:.int” zwróci wyniki dotyczące cukrzycy tylko ze strony Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). (Uwaga: bez spacji między site: i domeną.)

8. Filetype

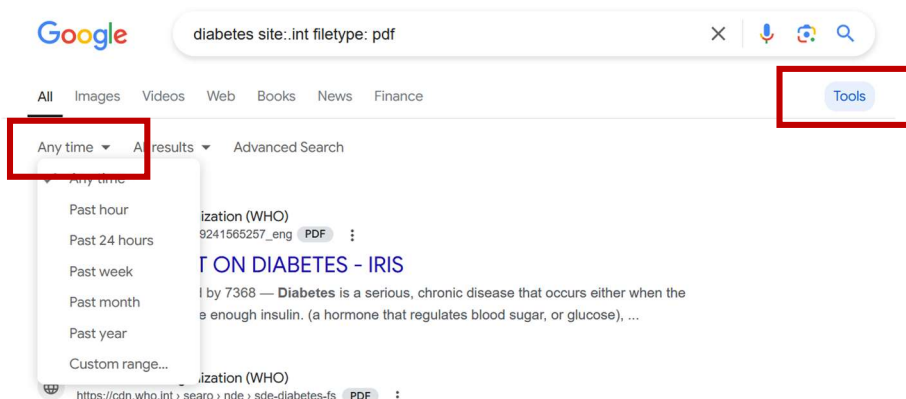
- Operator „filetype:” pozwala na wyszukiwanie dokumentów w określonym formacie, np. PDF, DOCX.
- Przykład: „cukrzyca filetype:pdf” znajdzie dokumenty PDF dotyczące cukrzycy.

9. Wyszukiwanie lokalne

- Możesz dodawać lokalizacje do swoich zapytań, aby uzyskać bardziej precyzyjne wyniki związane z określonym regionem.
- Przykład: „szpital cukrzyca Warszawa” pomoże znaleźć placówki w Warszawie, które oferują usługi związane z cukrzycą.

10. Wyszukiwanie po dacie

- W Google można również wyszukiwać wyniki z określonego okresu.
- Jak to zrobić: Po wyszukaniu frazy, w sekcji „Narzędzia” możesz ustawić filtr daty, aby ograniczyć wyniki do konkretnego zakresu czasowego.

Medyczne bazy danych nie zawsze stosują te same znaki specjalne i operatory wyszukiwania jak Google. Każda baza danych może mieć własny system wyszukiwania i składnię, choć wiele z nich opiera się na podobnych zasadach. Najważniejsze różnice i podobieństwa:

1. Cudzysłów („”) – wyszukiwanie dokładnej frazy. Medyczne bazy danych (np. PubMed, Embase, Cochrane) w większości przypadków również używają cudzysłówów w ten sposób, choć nie wszystkie bazy go wymagają, np. PubMed traktuje frazy automatycznie jako jedno wyrażenie w wyszukiwarce prostego zapytania.
2. Asterisk (*) – znak wieloznaczności. W bazach medycznych (np. PubMed, Embase) zastępuje dowolną liczbę znaków na końcu słowa. Przykład: therap* znajdzie „therapy”, „therapies” i „therapeutic”. Jednakże niektóre bazy wymagają innych znaków, np. w Cochrane Library można używać zarówno *, jak i ?.
3. Zaawansowane operatory specyficzne dla baz danych:

- PubMed: Obsługuje skróty specyficzne dla pól (np. [Title/Abstract], [MeSH Terms]), co pozwala precyzyjnie określić miejsce wyszukiwania. Przykład: hypertension[Title] AND treatment[MeSH Terms].
  - Embase: Obsługuje specyficzne operatory związane z Emtree (słownikiem kontrolowanym).
  - Cochrane Library: Pozwala na zaawansowane filtrowanie wyników na podstawie rodzaju badań (np. metaanalizy, RCT).
4. Liczba słów między terminami (proximity searching). W Googlach brak precyzyjnych operatorów dla liczby słów, ale istnieje funkcja AROUND(n) (np. diabetes AROUND(3) treatment). Wiele z medycznych baz danych wspiera operator bliskości. Na przykład: Embase obsługuje operator NEAR/n (np. diabetes NEAR/3 treatment).

2. Wyszukiwanie w PubMed

Możesz zawęzić wyszukiwanie do konkretnego pola, używając specjalnych znaczników:

[Title/Abstract]: Wyszukiwanie w tytułach i abstraktach, np. cancer[Title/Abstract].

[MeSH Terms]: Przeszukiwanie terminów słownika kontrolowanego MeSH (Medical Subject Headings), który klasyfikuje terminy medyczne i umożliwia bardziej precyzyjne wyszukiwanie, np. hypertension[MeSH Terms].

Manual: <https://www.nlm.nih.gov/oet/ed/pubmed/mesh/mod01/02-000.html>

[Author]: Wyszukiwanie po autorze, np. Smith J[Author].

[Journal]: Wyszukiwanie po nazwie czasopisma, np. Lancet[Journal].

Można łączyć operatory z konkretnymi polami, np.:

- Operator NOT w połączeniu z polem tytuł może wykluczyć określone wyniki, np. diabetes[Title] NOT type 1[Title].
- Możesz zawęzić wyszukiwanie do publikacji z określonego okresu, np. cancer[Title] AND ("2020"[Date - Publication] : "2023"[Date - Publication]).

3. Wyszukiwanie w Embase

Embase jest szczególnie ceniony za swoją obsługę szerokiego zakresu terminów i funkcje związane z farmakologią. Wyszukiwanie w Embase wymaga subskrypcji (Elsevier).

Podobnie jak MeSH Embase posiada kontrolowany słownik terminów medycznych: Emtree. Jest to hierarchicznie uporządkowanym słownikiem terminów dla biomedycyny i innych nauk przyrodniczych. Struktura słownika podzielona jest na 14 głównych zagadnień/kategorii tematycznych. Słowa lub frazy opisujące to samo zagadnienie pogrupowane są konceptualnie w ramach jednej kategorii.

Przykładowe ograniczenia wyszukiwania:

- Możesz ograniczyć wyniki do konkretnych typów badań, np. randomized controlled trial.
- Wyszukiwanie słów kluczowych, które znajdują się blisko siebie w tekście, np. stroke NEAR/3 treatment

4. Wyszukiwanie w Cochrane Library

Jest to baza, w których gromadzi się najbardziej wiarygodne i aktualne dane biomedyczne, ułatwiające podejmowanie decyzji klinicznych. Baza zawiera przeglądy różnych opracowań wyników badań.

Strona informacyjna: <https://poland.cochrane.org/pl/cochrane-library>

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Cel

Celem tych ćwiczeń jest nauka efektywnego korzystania z zasobów medycznych baz danych oraz stosowania odpowiednich algorytmów wyszukiwania informacji.

Przebieg ćwiczenia

1. Szukanie informacji w Google

Wyszukaj aktualne informacje dotyczące najnowszych metod leczenia cukrzycy typu 2.

Użyj operatorów wyszukiwania, takich jak:

- cudzysłów („”) do wyszukiwania dokładnych fraz,
- minus (-) do wykluczania nieistotnych wyników,
- site: do przeszukiwania tylko określonych stron (np. site:.gov.pl).

Przeanalizuj 3 pierwsze wyniki i oceń ich wiarygodność. Zwróć uwagę na źródło, datę publikacji oraz autora.

Spróbuj wyszukać te same informacje w języku angielskim. Porównaj wyniki z wyszukiwaniem w języku polskim.

Zapisz operatory, których użyłeś, oraz linki do 3 najbardziej wiarygodnych stron.

Przykład wyszukiwania:

Jeśli szukasz informacji na temat epidemiologii cukrzycy w Polsce, możesz użyć następujących operatorów:

- po polsku: "epidemiologia cukrzycy w Polsce" site:.gov.pl

- po angielsku: "diabetes epidemiology in Poland" site:.org

Spróbuj też określić, że słowo cukrzyca lub cukrzycy występuje w tytule:

- epidemiologia cukrzycy w Polsce (intitle:cukrzyca OR intitle:cukrzycy) site:.gov.pl

Pamiętaj: Korzystaj tylko z wiarygodnych źródeł, takich jak strony rządowe, instytucji naukowych, czasopisma naukowe i organizacje międzynarodowe (np. WHO, CDC). Unikaj stron o charakterze sensacyjnym lub niesprawdzonych blogów.

Użyj wyszukiwania zaawansowanego: Kliknij Tools->Advanced search i zawęż wyszukiwanie do stron aktualizowanych w ostatnim roku (sekcja last update).

Find pages with...

all these words:

this exact word or phrase:

any of these words:

none of these words:

numbers ranging from: to

Then narrow your results by...

language:

region:

last update:

site or domain:

terms appearing:

file type:

[usage rights](#)

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

2. Zapoznanie się z medycznymi bazami danych

Otwórz przeglądarkę internetową i przejdź do popularnych medycznych baz danych, takich jak:

- PubMed (<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>)
- Cochrane Library (<https://www.cochranelibrary.com/>)
- ClinicalTrials.gov (<https://clinicaltrials.gov/>)
- WHO Global Health Observatory (<https://www.who.int/data/gho>)

Wyszukaj w każdej z nich publikacje dotyczące wybranego tematu medycznego w języku angielskim (np. BMI, COVID-19, type 2 diabetes, lung cancer treatment).

Zapisz liczbę wyników wyszukiwania oraz przejrzyj streszczenia 5 wybranych artykułów. Zanotuj wnioski dotyczące różnic między bazami danych, przydatności wyników oraz sposobu ich prezentacji w bazie danych. Sporządź tabelę porównującą najważniejsze cechy tych baz.

3. Korzystanie z zaawansowanych algorytmów wyszukiwania

Użyj operatorów logicznych (AND, OR, NOT) do zawężenia lub poszerzenia zakresu wyszukiwania.

Wprowadź filtry zaawansowane (Advanced), takie jak:

- data publikacji (np. artykuły z ostatnich 5 lat),
- typ publikacji: article/publication type (np. Review, Clinical Trial),
- język publikacji.

Przeanalizuj różnice w wynikach wyszukiwania po zastosowaniu różnych kombinacji operatorów i filtrów.

4. Analiza danych z bazy ClinicalTrials.gov

Wejdź na stronę ClinicalTrials.gov i wyszukaj badania kliniczne dotyczące wybranej choroby (np. asthma, Alzheimer's disease).

Ogranicz wyniki do aktywnych badań w twoim regionie (np. Europa, Polska).

Dla jednego z badań przeanalizuj cel badania oraz metodykę. Zapisz informacje o fazie badania oraz liczbie uczestników.

5. Szukanie danych źródłowych do analizy

Większość danych surowych (ang. rawdata) nie jest dostępna publicznie. Wiele z nich można uzyskać prosząc o ich udostępnienie autorów opracowań naukowych lub sponsorów badań klinicznych.

Kilka baz danych zawiera publicznie dostępne zestawy danych (dataset).

- Baza danych Cochrane Polska:

Wejdź na stronę <https://poland.cochrane.org/pl>

- a) Wyszukaj frazę: fajk* wodn* i przyjrzyj się wynikom wyszukiwania. Znajdź pełny dokument w języku angielskim i wyszukaj na podstawie jakich publikacji powstała ta przeglądówka.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

- b) Wyszukaj frazę „BMI” – wybierz któreś opracowanie o BMI dzieci i znajdź pełną angielską wersję dokumentu (Przejdź do streszczenia w Cochrane Library->Zobacz pełny tekst przeglądu w Biblioteka Cochrane). Przejdź do zakładki Supplementary Materials->Characteristic of studies i wyszukaj jakieś dane źródłowe (sekcja Study details) używając identyfikatora (można przeszukać stronę internetową za skrótem NCT aby znaleźć pełny ID i wpisać go na stronie clinicaltrials.gov). Wyszukaj kto zasponsorował badania i co one przedstawiały.

➤ Baza danych Dryad

Wejdź na stronę: <https://datadryad.org>

Wyszukaj surowe dane źródłowe BMI (wpisz w pole wyszukiwania: BMI). Jeśli udostępniony plik z danymi ma rozszerzenie .sav to użyj konwertera online, żeby zmienić go np. na .xlsx (wyszukaj konwerter w przeglądarce Google).

➤ Baza danych Kaggle i OpenICPSR

Spróbuj znaleźć surowe dane BMI na stronie Kaggle (strona <https://www.kaggle.com/search>) oraz OpenICPSR (strona <https://www.openicpsr.org>).

Danych źródłowych możesz również poszukać na stronie Eurostatu:

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/health/database>

6. Tworzenie własnych algorytmów wyszukiwania

Na podstawie zdobytych doświadczeń zaprojektuj własny algorytm wyszukiwania dla wybranego tematu. Temat wybierz pod kątem samodzielnego opracowania danych statystycznych i wykonania raportu w postaci **prezentacji PowerPoint**.

Algorytm powinien zawierać:

- Wybrane słowa kluczowe.
- Operatory logiczne.
- Filtry i ograniczenia (np. zakres czasowy, typ publikacji).

Stwórz raport na temat wybranego zagadnienia medycznego, wykorzystując informacje z różnych baz danych. Raport powinien zawierać:

- Wprowadzenie do tematu.
- Opis zastosowanych metod wyszukiwania (słowa kluczowe, operatory, filtry).
- Analizę porównawczą wyników z dwóch lub więcej baz danych.
- Link do surowych danych dotyczących omawianego tematu.
- Statystyczne opracowanie tych danych (statystykę opisową, testy porównawcze, wykresy).
- Wnioski i podsumowanie.